

Klimatavdelningen
Enheten Elproduktion och samhälle
registrator@energimyndigheten.se

Enligt sändlista

Informationsklass: K0

Remiss av förslag till och ändringar av riksintresseanspråk för energidistribution – elnät

Ni ges härmed tillfälle att yttra er om Energimyndighetens förslag på tillägg till sektorsbeskrivning och de kriterier som ligger till grund för förslagen på och ändringar av riksintresseanspråk för energidistribution – elnät. Vi önskar även svar på om underlaget för beslut gällande riksintresseanspråk för Ståksön i Upplands-Bro och Järfälla kommuner behöver kompletteras innan Energimyndigheten fattar beslut i frågan.

Ert yttrande

Energimyndigheten önskar era synpunkter senast den **26 juni 2026**. Skicka in synpunkterna i Word-fil eller PDF-fil med e-post till registrator@energimyndigheten.se och på kopia till samrad.riksintressen@energimyndigheten.se. Ange dnr 2026-200911 i ämnesraden.

Bakgrund

Energimyndigheten föreslår nya och reviderade riksintresseanspråk för energidistribution – elnät. Utgångspunkten är det stora behovet av ökad överföringskapacitet i elnätet samtidigt som det idag är svårt att hitta framkomliga sträckningar för nya kraftledningar som inte är i konflikt med andra intressen.

Energimyndigheten är enligt hushållsförordningen ansvarig att lämna uppgifter och hålla dessa uppdaterade avseende riksintresseanspråk för mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för energiproduktion och energidistribution enligt 3 kap. 8 § miljöbalken.¹

¹ Förordningen (SFS 1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden

Kontakt

Frågor om remissen besvaras genom e-post till
samrad.riksintressen@energimyndigheten.se

Bilagor

1. Underlag och metod angående riksintresseanspråk för elnät med bilaga om underlag för beslut om riksintresseanspråk gällande Stäksön i Upplands-Bro och Järfälla kommuner.
2. SHAPE-filer för förslaget till riksintresseanspråk för Stäksön.

Sändlista

Myndigheter

1. Naturvårdsverket
2. Försvarsmakten
3. Myndigheten för civilt försvar
4. Havs- och vattenmyndigheten
5. Energimarknadsinspektionen
6. Riksantikvarieämbetet
7. Tillväxtverket
8. Sametinget
9. Statens jordbruksverk
10. Boverket
11. Skogsstyrelsen
12. Strålsäkerhetsmyndigheten
13. Svenska Kraftnät
14. Sveriges geologiska undersökning
15. Trafikverket
16. Post- och telestyrelsen

Länsstyrelser

17. Länsstyrelsen Blekinge
18. Länsstyrelsen Dalarna
19. Länsstyrelsen Gotland
20. Länsstyrelsen Gävleborg
21. Länsstyrelsen Halland
22. Länsstyrelsen Jämtland
23. Länsstyrelsen Jönköping
24. Länsstyrelsen Kalmar
25. Länsstyrelsen Kalmar
26. Länsstyrelsen Kalmar
27. Länsstyrelsen Kronoberg
28. Länsstyrelsen Norrbotten
29. Länsstyrelsen Skåne

- 30. Länsstyrelsen Stockholm
- 31. Länsstyrelsen Södermanland
- 32. Länsstyrelsen Uppsala
- 33. Länsstyrelsen Värmland
- 34. Länsstyrelsen Västerbotten
- 35. Länsstyrelsen Västmanland
- 36. Länsstyrelsen Västra Götaland
- 37. Länsstyrelsen Västernorrland
- 38. Länsstyrelsen Örebro
- 39. Länsstyrelsen Östergötland

Andra intressenter

- 40. Energiföretagen
- 41. Green Power Sweden
- 42. Svenskt Näringsliv
- 43. Sveriges Kommuner och Regioner
- 44. Upplands-Bro kommun
- 45. Järfälla kommun
- 46. Upplands Väsby kommun
- 47. Sollentuna kommun

Energimyndigheten

Underlag och metod angående riksintresseanspråk för energidistribution - elnät

Bilaga 1 Samråd våren 2026 om
Energimyndighetens
riksintresseanspråk för
energidistribution - elnät

Innehåll

1	Bakgrund	4
1.1	Översyn av riksintresseanspråk	4
1.2	Riksintresseanspråk i den kommunala planeringen	5
2	Förslag på nya kriterier	6
3	Bedömning av befintliga riksintresseanspråk för energidistribution	7
3.1	I Södermanlands- och Örebro län	7
3.2	Anslutningsledningar från riksintresseanspråk för energiproduktion – värmekraft till transmissionsnätet.....	7
4	Nya riksintresseanspråk för energidistribution – elnät gällande strategiska passager för transmissionsnätet	8
4.1	Bakgrund och syfte	8
4.2	Metod för utpekande	8
4.3	Status för arbetet med utpekande av strategiska passager för transmissionsnätet.....	9
Bilaga A - Remissunderlag för beslut om riksintresseanspråk för energidistribution – elnät gällande Stäksön i Upplands-Bro och Järfälla kommuner		
		10
	Inledning	10
	Beskrivning av passage Stäksön.....	10
	Riksintressen och skyddade områden.....	12
	Motivering till utpekande av riksintresseanspråk för Stäksön....	15
	Åtgärder som påtagligt försvårar utnyttjandet.....	18
	Nästa steg i arbetet.....	18

1 Bakgrund

Denna rapport beskriver underlag och metod av relevans för det samråd om Energimyndighetens riksintresseanspråk för energidistribution - elnät som pågår mellan den 25 mars och den 26 juni 2026. Detta underlag är avsett att läsas som en bilaga till sektorsbeskrivningen, där underlaget kommer att adderas till sektorsbeskrivningen i samband med beslut om riksintresseanspråk. Underlaget består av förslag på nya kriterier för utpekande av riksintresseanspråk för energidistribution – elnät, bedömningar av Energimyndighetens befintliga riksintresseanspråk för energidistribution samt metod för utpekande av nya riksintresseanspråk för energidistribution – elnät gällande strategiska passager. Specifikt beskrivs underlag och metod för ett nytt riksintresseanspråk gällande Stäcksön i Upplands-Bro och Järfälla kommuner.

1.1 Översyn av riksintresseanspråk

Enligt hushållsförordningen ska Energimyndigheten identifiera viktiga områden som är av riksintresse för anläggningar för energiproduktion och energidistribution. När områden pekas ut som riksintresse är myndighetens bedömning inget rättsverkande beslut om att det faktiskt är ett riksintresse, därför används ofta begreppet riksintresseanspråk. Riksintresseanspråken ska vara geografiska områden med viktiga nationella värden och kvaliteter. De kan vara ett bevarandebeslut eller viktiga områden för exploatering. Områden av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Det senaste utpekandet av riksintresseanspråk för energidistribution gjordes 2019, där anslutningsledningarna från riksintresseanspråken för värmekraft till transmissionsnätet pekades ut.

Energimyndigheten ska göra bedömningen om utpekade riksintresseanspråk enligt 3 kap. miljöbalken är aktuella och uppdatera uppgifterna vid behov eller minst vart åttonde år.

Arbetet med att göra en översyn utgår från Boverkets vägledning.¹ Vägledningen säger att processen för att ta beslut om riksintresseanspråk inkluderar en översyn utifrån en aktuell sektorsbeskrivning. Arbetet med uppdateringen konkretiseras sedan till ett samrådsförslag. Samrådet hålls med Boverket, länsstyrelser och andra riksintressemyndigheter samt relevanta aktörer. Länsstyrelserna kan i sin tur samråda med berörda kommuner. Sedan fattas beslut om nya riksintresseanspråk, alternativt att de upphävs eller revideras.

¹ Boverket, Vägledning för nationella myndigheters underlag, beslut och redovisning rörande anspråk på riksintressen i 3 kap. miljöbalken, 2017. [vagledning-for-riksintressemyndigheter.pdf](#)

1.2 Riksintresseanspråk i den kommunala planeringen

Kommunen redovisar de riksintresseanspråk som finns inom kommunen i sin översiktsplan, alltså hur de förhåller sig till riksintresseanspråken i sin planering av mark- och vattenområden. Vid framtagandet av en översiktsplan har kommunen möjlighet att i dialog med länsstyrelsen både ifrågasätta och ytterligare fördjupa och konkretisera anspråken som pekats ut av de centrala myndigheterna. Kommunen kan också precisera områdenas avgränsning. Översiktsplanen är sedan vägledande men inte bindande för beslut.

När en detaljplan tas fram prövas lämpligheten av en föreslagen markanvändning. Bestämmelserna om riksintresse ska tillämpas och berörda riksintressen ska alltid tillgodoses i detaljplanen. Av tillämpningen framgår att riksintressen anses tillgodosedda om detaljplanen inte medför att riksintressena påtagligt skadas. Detta undantas dock om oförenliga riksintressen står mot varandra och om kommunen i detaljplanen ger företräde åt ett av riksintressena. Då kan påtaglig skada tillåtas på det motstående riksintresset.

Vid bygglovsbesked och förhandsbesked utanför detaljplan har markens lämplighet inte prövats i förväg. När det då blir dags för en lokaliseringsprövning görs en bedömning om den planerade åtgärden kan medföra en påtaglig skada på ett riksintresse. Om kommunen utvecklat hur kommunen anser att riksintressena ska tillgodoses i sin översiktsplan så blir det ett stöd i en sådan prövning.

2 Förslag på nya kriterier

Följande kriterier ska användas vid utpekande av riksintresseanspråk för energidistribution - elnät, där ska-kravet och minst ett av bör-kraven ska vara uppfyllt:

Ska krav:

- Mark- och/eller vattenområde för elnät med tillhörande anläggningar som är av vikt för överföring eller distribution av el i ett nationellt perspektiv eller för att uppfylla internationella åtaganden.

Bör krav:

- Mark- och/eller vattenområde som innebär ett strategiskt läge för utveckling av ett robust system för överföring eller distribution av el som möter kommande behov och/eller upprätthåller dess driftsäkerhet. Dessutom utgör mark- och/eller vattenområdet en passage där framkomligheten är mycket begränsad.
- Mark- och/eller vattenområde för elnät med tillhörande anläggningar som ansluter från ett riksintresseanspråk för energiproduktion till transmissionsnätet.
- Mark- och/eller vattenområde för elnät med tillhörande anläggningar som har stor betydelse för att stärka totalförsvaret.

Dessa kriterier har tagits fram för att säkerställa att områden som är nödvändiga för nationell infrastruktur för elöverföring ges särskild hänsyn. Genom att identifiera mark- och/eller vattenområden som är strategiskt betydelsefulla kan förutsättningar för en långsiktig och hållbar planering skapas.

3 Bedömning av befintliga riksintresseanspråk för energidistribution

3.1 I Södermanlands- och Örebro län

Det befintliga riksintresseanspråket för energidistribution i Södermanlands län omfattar kraftledningar och transformatorstationer för 400 kV. I Örebro län består riksintresseanspråket av kraftledningar och transformatorstationer för 220 kV och 400 kV.

Det bedöms inte vara lämpligt med ett utpekande av transmissionsnätet i enskilda län som riksintresseanspråk för energidistribution då värdet av dessa är som en del av hela transmissionsnätet. Dessa ledningar och stationer är också redan utpekade, inklusive områden för förnyelse och förstärkning, av Myndigheten för civilt försvar som riksintresse för försvarets anläggningar, den civila delen, enligt 2-2a §§ förordningen om hushållning med mark- och vattenområden och 3 kap. 9 § miljöbalken. De befintliga riksintresseanspråken för energidistribution för kraftledningar och transformatorstationer i Södermanlands och Örebro län kommer därför att upphävas.

3.2 Anslutningsledningar från riksintresseanspråk för energiproduktion – värmekraft till transmissionsnätet

De befintliga riksintresseanspråken för anslutningsledningar från riksintresseanspråken för energiproduktion - värmekraft för Barsebäck, Forsmark, Oskarshamn, Ringhals, Malmö hamn, Stenungsund, Sternö-Stilleryd och Brofjorden till transmissionsnätet.

Dessa riksintresseanspråk bedöms fortsatt vara aktuella. De uppfyller samtliga nya förslag på kriterier och kommer därför att kvarstå.

4 Nya riksintresseanspråk för energidistribution – elnät gällande strategiska passager för transmissionsnätet

4.1 Bakgrund och syfte

Det finns stora behov av investeringar i transmissionsnätet både för att förnya de äldre delarna av elnätet och för att öka överföringskapaciteten. Samtidigt har lagstiftningen skärpts inom ett flertal områden inte minst inom miljö och artskydd, som har lett till att konflikten mellan elinfrastruktur och andra samhällsintressen har blivit tydligare. Det är idag svårt att hitta framkomliga sträckningar för nya kraftledningar som inte är i konflikt med andra intressen. Genom att identifiera strategiska passager för nya transmissionsnätsledningar och peka ut dessa passager som riksintresseanspråk för energidistribution underlättas arbetet med att hitta framkomliga sträckningar för nya ledningar. Ett riksintresseanspråk ger de utpekade passagerna ett visst skydd mot att nya verksamheter etableras inom dem och de kan i en prövning vägas mot andra riksintresseanspråk enligt 3 kapitlet miljöbalken (rennäring, naturmiljö, friluftsliv). Ett utpekande gör det lättare för kommuner, myndigheter och verksamhetsutövare att ta hänsyn till de passager som behövs för transmissionsnätets utveckling i samhällsplaneringen eftersom de blir en viktig del i planeringsunderlaget.

4.2 Metod för utpekande

4.2.1 Identifiering av svårframkomliga passager

I detta skede finns ett övergripande förslag till metod för utpekande av strategiska passager som riksintresseanspråk för energidistribution. Metoden kommer att utvecklas efterhand. Enligt förslaget är huvudmetoden att genomföra tidiga översiktliga bedömningar av om det finns svårframkomliga områden för nya luftledningar med hjälp av skrivbordsstudier som exempelvis geografisk multikriterieanalys. Vilka områden som ska analyseras väljs ut utifrån Svenska kraftnäts regionala nätutvecklingsplaner, som visar var det finns behov av att bygga nya transmissionsnätsledningar i olika regioner.

Det kan även finnas behov av att i undantagsfall peka ut särskilt kritiska passager i pågående transmissionsnätsprojekt, det vill säga i ett senare skede av planeringsprocessen. Det kan vara aktuellt om det i ett pågående ledningsprojekt visar sig finnas en mycket svårframkomlig passage som är nödvändig för ledningens framkomlighet.

4.2.2 Värdebeskrivning

För varje område som pekas ut som riksintresseanspråk ska det tas fram en värdebeskrivning. Värdebeskrivningen ska bland annat tjäna som planeringsunderlag för den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen samt för Länsstyrelsens och övriga myndigheters handläggning av ärenden där riksintresseanspråken enligt 3 kap. miljöbalken ska tillämpas. I värdebeskrivningen redovisas motiv till utpekandet och den geografiska avgränsningen av riksintresseanspråket. Även åtgärder som kan försvåra nyttjandet av riksintresseanspråket samt åtgärder som kan ge synnergieffekter ska beskrivas i värdebeskrivningen.

4.2.3 Löpande översyn

Energimyndigheten ser över riksintressena genom ett samarbete med Svenska kraftnät som i sin tur kommer upprätta ett arbetssätt för att kontinuerligt lämna över underlag. Det handlar om att löpande se över behovet av strategiska passager i takt med att de regionala nätutvecklingsplanerna tas fram och uppdateras. Ajourhållningen omfattar både att ta fram förslag på nya passager, att ta bortpassager som inte längre behöver vara riksintresseanspråk och revidera passager där behovet förändrats.

4.2.4 Samverkan Svenska kraftnät och Energimyndigheten

Svenska kraftnät tar fram underlag och förslag till riksintresseanspråken för energidistribution och lämnar över underlag till Energimyndigheten. Energimyndigheten fattar sedan beslut om riksintresseanspråk.

4.3 Status för arbetet med utpekande av strategiska passager för transmissionsnätet

Ett första förslag till strategisk passage för transmissionsnätet omfattar Stäksön i Upplands-Bro och Järfälla kommuner. Samrådsunderlaget för denna passage redovisas i bilagan nedan.

Arbetet med att utveckla en metod för att peka ut strategiska passager utifrån de regionala nätutvecklingsplanerna med hjälp av geografisk multikriterieanalys har påbörjats. Analyser har genomförts av två regioner och en tredje region kommer att analyseras under våren 2026. Förslag till strategiska passager kommer att lämnas över till Energimyndigheten när analyserna är klara.

Därefter planeras fortsatta analyser utifrån de regionala nätutvecklingsplanerna genomföras löpande, i takt med dessa planer tas fram och uppdateras.

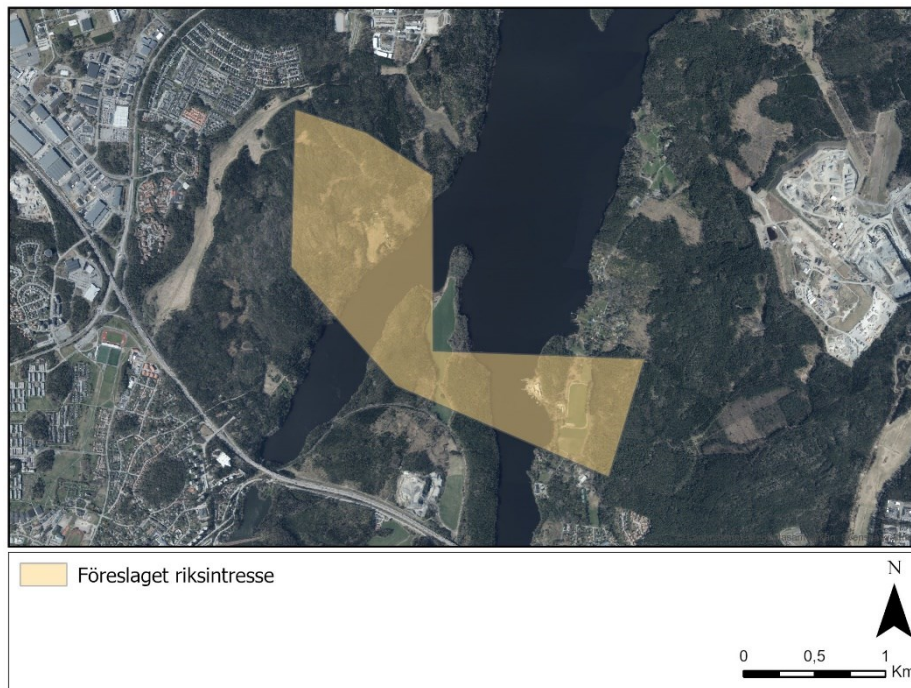
Bilaga A - Remissunderlag för beslut om riksintresseanspråk för energidistribution – elnät gällande Stäksön i Upplands-Bro och Järfälla kommuner

Inledning

Energimyndigheten ansvarar enligt hushållningsförordningen för att identifiera områden som är av riksintresse för energiproduktion och energidistribution. Det är områden som är särskilt lämpliga och/eller viktiga för energiproduktion och energidistribution sett ur ett nationellt perspektiv. Detta underlag beskriver ett nytt förslag till område av riksintresseanspråk för energidistribution - elnät.

Beskrivning av passage Stäksön

Passagen ligger i Upplands-Bro och Järfälla kommuner i Stockholms län. Föreslaget riksintresseområde sträcker sig från Kungsängen på västra fastlandssidan Stäksön till Uddnäs på östra fastlandssidan, se Figur 1.

Figur 2 Karta som visar passagen över Mälaren för kraftledningen mellan Hamra och Överby.

Riksintressen och skyddade områden

Föreslaget riksintresseanspråk sträcker sig över nedan befintliga riksintresseområden:

- Riksintresse för rörligt friluftsliv, Mälaren med öar och strandområden enligt 4 kap. 1–2 §§ MB.
- Riksintresse för yrkesfisket, Mälaren enligt 3 kap. 5§ MB.
- Försvarsmakten, Påverkansområde väderradar: Väderradar Håtuna enligt 3 kap. 9 § MB.
- Försvarsmakten, MSA-områden: Uppsala flottflygplats enligt 3 kap. 9 § MB.
- Riksintresse för kommunikation, Luftfart - MSA-yltor: Bromma enligt 3 kap. 8 § MB.
- Riksintresse för kommunikation, Luftfart - MSA-yltor: Arlanda enligt 3 kap. 8 § MB.

I angränsning till det föreslagna riksintresseanspråket finns även riksintresseområde för Totalförsvaret, påverkansområde för buller eller annan risk: Kungsängens övnings- och skjutfält/Rosersbergs övningsfält, enligt 3 kap. 9 § miljöbalken MB. Försvarsmakten har förvärvat mark och avser att utöka riksintresseområdet för övnings- och skjutfält.

I Upplands-Bro omfattas fastlandssidan söder om Stigstorp av strandskydd på 100 m. Norr om Stigstorp gäller utvidgat strandskydd om 300 m. På Stäksön samt

fastlandssidan i Järfälla kommun gäller utvidgat strandskydd om 300 meter. Skyddade områden i form av generellt biotopskydd bedöms kunna finnas inom området.

Översikts- och detaljplanering

Nedan redogörs kort för gällande översiktsplaner (ÖP) och berörda detaljplaner samt pågående detaljplaneprocesser. Utöver nedan arbetar Upplands-Bro kommun med en fördjupar översiktsplan (FÖP) och Järfälla kommun med en ny ÖP för berörda områden.

Upplands-Bro kommun Översiktsplan 2010

I Upplands-Bro Översiktsplan 2010 beskrivs den västra fastlandssidan som område för föreslagen/ planerad bebyggelse med prioriterat rekreativt promenadstråk och utpekade gröonstråk. Norra Stäksön anges som ett utvecklingsområde med prioriterat rekreativt promenadstråk.

Järfälla kommun, Översiktsplan 2030

I översiktsplanen beskrivs berört område ligga inom tätortsavgränsningen och pekas ut som landsbygd, skärgård och övrig mark.

Framtidsbilden för berört område beskrivs som område med bibehållen karaktär eller småskalig struktur. Området ska enligt ÖP:n till år 2030 utvecklas med en småskalig bebyggelsestruktur.

Norra Stäksön – pågående planering

Upplands-Bro kommun arbetar med att ta fram en detaljplan för Norra Stäksön.

Detaljplanen syftar till att skapa ett nytt bostadsområde med småskalig bostadsbebyggelse och tillhörande funktioner, se Figur 3. Kommunen har genomfört ett planeringssamråd under våren 2024.

Figur 3 Illustrationsplan presenterad i underlag för planeringsbesked. Turkosa linjer utgör strandskydd om 100 meter respektive 300 meter. Källa: Upplands-Bro kommun (2024).

Stäkets marina - antagen

Detaljplanen från 1981 pekar ut område för småbåtshamn samt vatten och vattenområde som inte får överbyggas. Viss del av område för småbåtshamnen består av prickmark som inte får bebyggas.

Naturmiljö

Stäksön samt den östra fastlandsstranden ingår i Stockholms läns regionala handlingsplan för grön infrastruktur. Området är utpekad som värdestrakt för ädellövskog.

Mälaren är här utpekad som särskilt värdefullt vatten - fisk för sin förekomst av bland annat hotade arter som asp, nejronöga och ål. Det är även utpekad som värdefullt vatten - natur och är naturvärdesbedömt med avseende på hotade arter och värdefulla biotoper.

På nordöstra delen av Stäksön finns en skoglig nyckelbiotop (ädellövskog), som vid inventeringar bedömts ha högsta naturvärde. Inom detta område finns ett stort antal särskilt skyddsvärda träd, samt hotade arter som är knutna till dessa träd. På den östra fastlandsstranden finns en skoglig nyckelbiotop (barrblandskog) som vid inventeringar bedömts ha högt naturvärde.

Kulturmiljö

Vattenområdet runt Stäksön är utpekade som Särskilt värdefullt vatten - kultur. Vattnet beskrivs som en farledsmiljö och kommunikationsmiljö vid vattenleden från Uppsala och Sigtuna ut i Mälaren med stor betydelse för försvar och kommunikationer på vattnet och till lands alltsedan järnåldern.

Området berör ett antal fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i form av bland annat stensättningar, röjningsrösen och husgrunder.

Motivering till utpekande av riksintresseanspråk för Stäksön

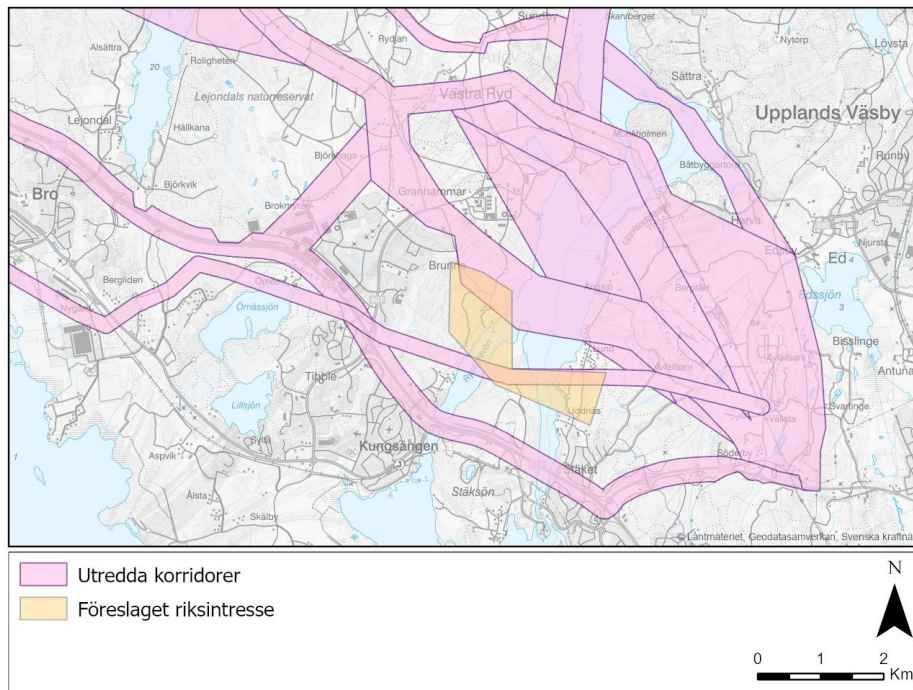
Kapacitetsbrist och utbyggnadsbehov

Passagen över Stäksön behövs för att Svenska kraftnät ska kunna uppföra en ny 400 kV-ledning mellan stationerna Hamra i Enköpings kommun och Överby i Sollentuna kommun. Den nya 400 kV-ledningen behövs i sin tur för att trygga elförsörjningen och möta det ökade behovet av el i Stockholmsregionen.

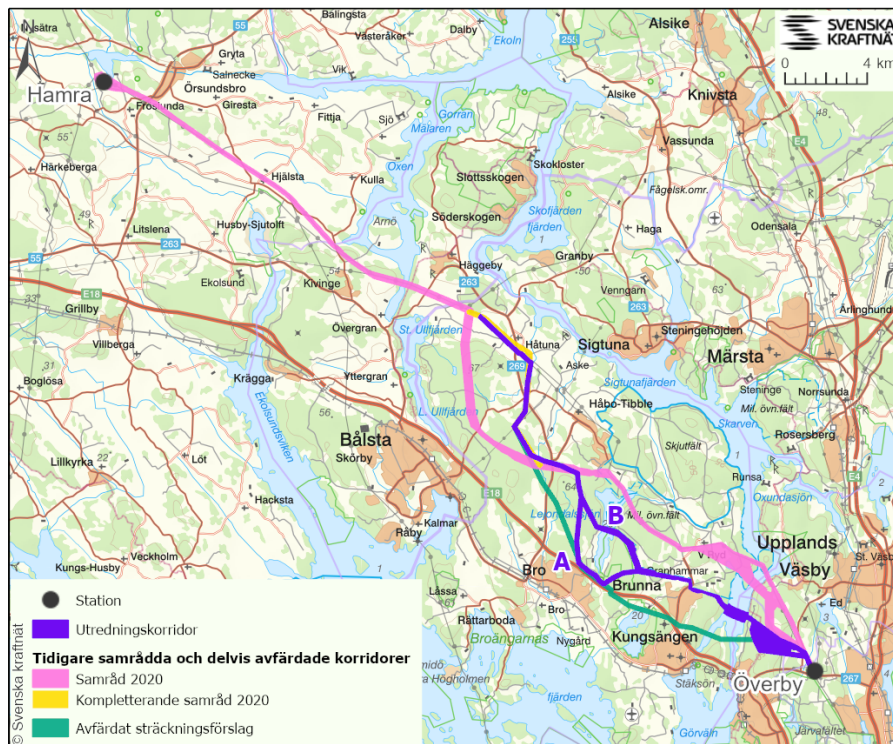
Den nya 400 kV-ledningen behövs även för att bygga bort den kapacitetsbrist som råder i lokalnätet i området. I Upplands-Bro kommun innebär kapacitetsbristen att nya bostäder och industrier inte kan ansluta till lokalnätet, i Järfälla kommun är prognosen att det på sikt kommer bli kapacitetsbrist i lokalnätet. En utbyggnad av regionnätet i området pågår, dock saknas idag tillgänglig effekt i uttagspunkterna ifrån transmissionsnätet. För att det ska finnas effekt att överföra till både region- och lokalnät behöver både regionnätet och transmissionsnätet byggas ut.

Lokalisering

Svenska kraftnät har utrett ett stort antal sträckningar för den nya kraftledningen genom Upplands-Bro kommun, som visas i figur 4. Dessa har av olika skäl inte visat sig vara framkomliga på grund av konflikter med andra intressen. Bland annat har flera sträckningar inom Försvarsmaktens riksintresseområde Kungsängens skjutfält utretts och avfärdats, detta då Försvarsmakten hävdade att dessa skulle innebära påtaglig skada på riksintresset.

Figur 4 Alla utredda korridorer i området samt föreslaget riksintresseanspråk för Ståksön.

Figur 5 Ledningssträckningar i samrådsskedet.

Några av de sträckningar som har undersökts i samrådsskedet redovisas i Figur 5. Ett sträckningsförslag (se grön linje i figur 5) avfärdades på grund av att Upplands-Bro kommun ställs sig negativa till förslaget (de nekade ansökan om planbesked) med motiveringen att det skulle innebära negativ påverkan områden där detaljplanering pågick samt innebära ett intrång i ett naturreservat.

Ett nytt sträckningsförslag togs fram (se lila linje i Figur 5) där hänsyn tagits till Försvarsmaktens riksintresse, påverkan på gällande och pågående detaljplaner och rekommenderade skyddsavstånd till fridlyst och skyddsklassad art som upptäckts i området. Denna sträckning ledde dock till att det inte var möjligt att bygga en luftledning över Mälaren, då spannet var för långt. Svenska kraftnäts samlade bedömningen av utmaningarna i att hitta en framkomlig sträckning var att ett sträckningsförslag med en kombination av mark- och sjökabel på en delsträcka från Brunna och över Mälarviken Stäket till Järfälla, var det enda möjliga alternativet för ledningen. Det är därför denna sträckning och utformning som Svenska kraftnät sökt koncession för i koncessionsansökan för Hamra-Överby som lämnades in till Energimarknadsinspektionen i december 2023.

På grund av Svenska kraftnäts förändrade inställning till att ha mark- och sjökabel på denna ledning, vilket beskrivs i avsnittet ”Ett robust elöverföringssystem” nedan, har Svenska kraftnät under hösten 2025 utrett möjliga sträckningar för en luftledning på den delsträcka som har mark- och sjökabel i koncessionsansökan, dvs från Brunna i Upplands-Bro kommun över Mälaren till Järfälla kommun. Den enda möjliga sträckningen för en luftledning på denna sträcka är att gå över Stäksön, eftersom vattenpassagerna inte är för långa för en luftledning här. De utredda sträckningsförslagen bedöms vara framkomliga både utifrån byggbarhetssynpunkt samt påverkan på bebyggelse och natur- och kulturvärden. De har även stämts av med Försvarsmakten och Fortifikationsverket vad gäller påverkan på deras intressen.

Ett robust elöverföringssystem

Sedan koncessionsansökan skickades in har omvärldsläget väsentligt förändrats. Ryssland fullskaliga krig mot Ukraina har påtagligt påverkat säkerhetsläget. För Svenska kraftnät innebär det ett stort ökat fokus på säkerhet och beredskap, vilket syftar till att förbättra förutsättningarna inför en eventuell kris, höjd beredskap eller i värsta fall krig. Erfarenheter från kriget i Ukraina visar att antagonisterna främst fokuserar på att slå ut delar i elsystemet som tar lång tid att reparera, som mark- och sjökablar. Sjøkabel kan vara mycket svår att reparera i krigstid, inte enbart på grund av begränsningar i nödvändiga fartygsresurser utan också på grund av logistiska svårigheter att få fram reservdelar.

En annan viktig förändring är att regeringen i januari 2025 beslutade om ändringar i förordningen om nätkoncession, där det förtydligas att elledningar för 130 kV eller högre spänning som huvudregel ska byggas som luftledning. Vidare ska Svenska kraftnät enligt regleringsbrevet för 2026 säkra elförsörjningen i hela hotskalan, från vardag till krig, samtidigt som myndigheten ska fortsätta bygga framtidens robusta elsystem för Sveriges omställning och tillväxt.

Det förändrade omvärldsläget kräver att Sverige inför ett nytt normalläge vid beslut om utformning av elinfrastruktur. I detta nya normalläge måste reparerbarhet, teknikförsörjning, sårbarhetsminimering och flexibilitet prioriteras. Luftledning över hela sträckan för den nya ledningen Hamra-Kappetorp innebär i detta perspektiv en

betydligt mer robust, resilient och totalförsvarsanpassad lösning än en blandlösning med mark- och sjökablar samt terminalstationer.

Sammantaget innebär detta att Svenska kraftnät starkt förordar att inte bygga ledningen enligt den sökta utformningen i koncessionsansökan. Därför behöver ett omtag göras, som omfattar att dra tillbaka den del av koncessionsansökan som gäller sträckan med mark- och sjökabel och skicka in en ny ansökan med ny sträckning för en luftledning på denna sträcka.

Summering

Att en ny luftledning mellan Hamra och Överby beviljas koncession och byggs är av stor betydelse för att få till stånd ett robust elöverföringssystem i Stockholmsregionen som möter kommande behov och upprätthåller driftsäkerheten. Baserat på de utredningar som har gjorts inför koncessionsansökan och de som genomförts under 2025 bedöms förslaget riksintresseanspråk, passagen över Ståksön, vara den enda möjliga sträckningen för en ny luftledning mellan Hamra och Överby.

Riksintresseanspråket bedöms därmed uppfylla följande kriterier:

- Mark- och/eller vattenområde för elnät med tillhörande anläggningar som är av vikt för överföring eller distribution av el i ett nationellt perspektiv eller för att uppfylla internationella åtaganden.
- Mark- och/eller vattenområde som innebär ett strategiskt läge för utveckling av ett robust system för överföring eller distribution av el som möter kommande behov och/eller upprätthåller dess driftsäkerhet. Dessutom utgör mark- och/eller vattenområdet en passage där framkomligheten är mycket begränsad.
- Mark- och/eller vattenområde för elnät med tillhörande anläggningar som har stor betydelse för att stärka totalförsvaret.

Åtgärder som påtagligt försvårar utnyttjandet

Något som påtagligt skulle försvåra utnyttjandet av riksintresseanspråket är om en detaljplan skulle antas som innebär att den nya ledningens planerade sträckning är i konflikt med planens syfte. Detta eftersom en nätkoncession inte får strida mot en detaljplan (ellagen 2 kap 14 §). Andra exempel på åtgärder som påtagligt skulle kunna försvåra utnyttjandet av riksintresseanspråket är om ny bebyggelse tillåts och/eller om skyddade områden bildas intill den planerade ledningens sträckning. Det skulle innebära en risk för att kraftledningen inte beviljas koncession för en sträckning inom området för riksintresseanspråket.

Nästa steg i arbetet

Efter samrådet kommer Energimyndigheten att överväga alla synpunkter som inkommit i yttrandena och göra eventuella justeringar i förslaget till riksintresseanspråk. Inför eventuellt beslut om utpekande av riksintresseanspråk

kommer ytterligare underlag tas fram i form av värdebeskrivning och samrådsredogörelse. Värdebeskrivningen redogör vad som skulle innebära påtaglig skada på riksintresseanspråket och vad som utgör synergieffekter.